

Temkin Müddeti

1. Temkin Müddeti Nedir?

- a. Güneşin merkezinin hakîkî ufukta olmasından sonra, arka (üst) kenârının temkin mikdârı kadar (irtifâ' zâviyesi kadar) dahâ aşağıya, ya'nî şer'î ufka inerek, güneş ışığının en yüksek tepeden kaybolması için geçen zemâna **Temkin Müddeti** denir.
- **Hakîkî ufuk:** Astronomik hesâblarda kullanılan, bulunulan mahallin şâkülüne (çekül doğrultusuna), dünyânın merkezinden dik olan düzlemdir.
- **Şer'î ufuk:** Bir mahallin en yüksek yerinden görünen ufuktur. **Bir şehirde bir aded şer'î ufuk vardır.** Namaz vaktlerinin ta'yîninde hakîkî ufkun değil, şer'î ufuk hattının kullanılacağı (**İmdâd**) hâşiyesinde yazılıdır.
- **Hakîkî Vakt:** Astronomik formüllerle, hakîkî ufka göre hesâblanan vaktidir.
- **Şer'î Vakt:** Şer'î ufka göre alınan, şer'î irtifâ'lar (yükseklik açıları) kullanılarak hesâb edilip bulunan vaktlere denir.
- **İrtifâ' zâviyesi:** Temkin müddetinin 4 unsurunun, cebrik toplamının açı cinsinden netîcesidir.

Temkin müddeti, 4 unsurdan meydana gelir. Bunlar;

1. Güneşin görünen yarı çapı (**Güneşin Nısf-kutr-ı zâhîrisi**),
2. Işığın kırılması (**İnkisâr-ı şua**),
3. Ufkun alçalması (**İnhitât-ı ufuk**) ve
4. Güneşin paralaksı (**İhtilâf-ı manzar**).

Bu 4 unsurun ilk üçü toplanıp, bulunan toplamdan dördüncüsünün çıkarılması ile elde edilen zemâna, müddete **Temkin Müddeti** denir. Her şehrin arz (enlem) derecesine ve kullanılan yüksekliğe göre temkin müddetleri birbirlerinden farklıdır. Şehrin arz (enlem) derecesi ve kullanılan yükseklik arttıkça, temkin müddeti de bunlara bağlı olarak artar. Bu 4 unsurun açıklaması, aşağıda 3. maddededir.

Bir namazın hakîkî vakti (Astronomik hesâbla bulunan vakti) ile şer'î vakti arasındaki zemân farkı, hakîkî ufuk ile şer'î ufuk arasındaki zemân farkı kadardır. Bu da **Temkin Müddetidir**.

Güneşin merkezinin hakîkî ufukdan gurûbundan sonra, arka kenârının, bu gurûb vaktinden, bu irtifâ' zâviyesi, ya'nî temkin zâviyesi (temkin açısı) kadar, dahâ aşağıya, ya'nî ufuk-ı şer'îye inerek, ziyânın en yüksek tepeden gayb olması için geçen zemâna (**Temkin**) denir.

b. Bir şehirde, muhtelif yükseklikler için, bir namazın muhtelif vaktleri olur. Hâlbuki, bir şehirde, bir namazın tek bir vakti vardır. Bundan dolayı, namaz vaktleri için zâhîrî ufuk (görünen ufuk) hatları kullanılamaz. Yükseklik ile değişmeyen (**Şer'î ufuk**) hattından olan şer'î irtifâ' kullanılır.

c. Güneşin şer'î ufukdan geçmesi, hakîkî ufukdan geçmesinden evvel olan, zevâlden evvelki vaktler için, hesâb ile bulunan hakîkî vaktten temkin çıkarılınca, doğru vakt olan şer'î vakt bulunur. İmsâk ve tulû' (güneşin doğuşu) vaktleri böyledir. "**Temkin Müddeti**", imsâk ve güneşin doğuşu vaktlerinden çıkarılır, diğer vaktlere ise ilâve edilir.

d. Güneşin şer'î ufukdan geçmesi, hakîkî ufukdan geçmesinden dahâ sonra olan, zevâlden sonraki vaktlerde, doğru vakt olan şer'î vakti bulmak için, astronomik hesâbla bulunan vakte temkin müddeti ilâve edilir. Zühr (Öğle), asr (İkinci), gurûb (Akşam) ve işâ (Yatsı) vaktleri böyledir.

2. “Temkin Müddeti” hakkında zarûrî malûmat:

a. Fıkhen namaz vaktleri rü’yet ile, ya'nî alâmetlerin semâ küresinde görülmesi ile başlamaktadır. Bu teşekkül eden vaktlerde namazlar kılınır. Alâmetlerin gökyüzünde görülmesi ayrı bir hâdise, bu ânın astronomik formüllerle hesâblanması temâmen farklı ve ayrı bir hâdisedir. Vakt fıkhen belirtilen alâmetlere göre teşekkül etmişse, bu teşekkül eden vakte, ayrıca Temkin Müddeti diye herhangi bir müddetin ilâve veyâ çıkarılmasına lüzum yoktur. **Ancak, vaktin teşekkülü görülerek tesbit edilemezse, ya'nî güneşi ve ufku görmeyenler ve takvim hâzırlayanlar için,** bu fikhî alâmetlerin teşekkül ettiği vaktlerin, hesâbla bulunması mecburiyeti vardır. İşte **temkin müddeti**, bu hesâblamalarda ortaya çıkan ve kullanılması zarûrî müddettir. Bu müddetin kullanılması ise, ilmî ve astronomik bir mecburiyettir. **İhtiyat müddeti değildir.** Temkin müddeti, hesâbla bulunan vakti, gökyüzünde namaz vakti alâmetlerinin bulunduğu vakte getirmektedir. Ya'nî, **Temkin müddeti**, astronomik formüllerle bulunan vakitleri, İslâm âlimlerinin eserlerinde namaz vakitleri için buyurdıkları semâ küresindeki alâmetlerin olduğu, doğru vakit olan şer’î vakitlere getiren müddettir. Temkin müddetlerinin değiştirilmeden bütün vakitlerde aynen kullanılması şarttır.

b. Müctehid olan islâm âlimleri, namaz vakitlerinin alâmetleri ile alâkalı âyet-i kerîmelerin açıklaması olan hadîs-i şerîflerde buyurulanları kıymetli kitâblarında yazmışlar, bu alâmetler semâ küresinde görüldüğünde, namazın kılınacağını bildirmişlerdir. Onun için, eserlerinde “**Temkin**” diye bir ifâde elbetteki bulunmamaktadır. Bu alâmetlerin olduğu vakitleri, İslâm astronomi âlimleri hesâb etmişlerdir.

c. Namaz vakitlerinin hesâblarını doğru yapabilmek için, sadece **astronomi, fizik, cebir, geometri, coğrafya** ve **küresel astronomi** ile **küresel trigonometri** ilimlerinde mütehassıs olmak kâfi değil, ayrıca temâmen farklı bir ihtisâs kolu olan “**İslâm astronomisi**”ne de vâkıf olmak gerekir. Bu ilimlerin temâmı bilinmeden, doğru namaz vakti hesâbı yapılamaz. Hakîkî ufka göre ve astronomik formüllerle yapılan hesâbların, teşekkül eden ve doğru vakit olan şer’î vaktin alâmetlerine uygun olabilmesi, ancak temkin müddetinin kullanılması ile mümkündür.

d. Temkin müddetinin her bir unsurunun hesâbı için, usûller ve kullanılan formüller vardır.

e. İmsâk vakti dâhil, bütün namaz vaktlerinin hesâbında, Temkin müddetinin kullanılması zarûrîdir.

f. Bir şehrin en yüksek mahalline âid olan Temkin zemânı değiştirilemez. Her şehir için bütün namaz vaktlerinde kullanılan, vasatî bir “**Temkin Müddeti**” vardır.

g. Her namaz için ayrı ayrı temkinler yoktur. Bütün namaz vaktlerinde temkin müddeti, hiç değiştirilmeden aynen kullanılmalıdır.

h. Temkin müddeti azaltılırsa veyâ temâmen kaldırılırsa,

- öğle ve dahâ sonraki namazlar vaktlerinden evvel kılınmış olur.
- Oruca da sahûr vakti geçtikten sonra başlanılmış olur.

Bu namazlar ve orucular sahîh olmazlar. Temkin müddeti, ihtiyât zemânı değildir. Bu müddeti bir ihtiyât zemânı zannederek, imsâk vaktini 3-4 dakîka geciktirenin orucu, akşam vaktini 3-4 dakîka öne alanın orucu ve akşam namazının fâsid olacağı, (**Dürr-i yektâ**) kitâbında da yazılıdır.

3. “Temkin Müddeti”nin 4 unsurunun îzâhı:

a. Birinci Unsur : Güneşin görünen yarı çapı (Güneşin Nısf-kutr-ı zâhîrisi),

Namazın hakîkî vaktleri, astronomik formüllerle, hakîkî ufka göre, hesâblanarak bulunur. Astronomik hesâblarda, hakîkî ufuk düzlemi kullanılır. **Hakîkî ufuk düzlemi**, gözlemcinin (Râsıdın) ayaklarını dünyânın merkezine birleştiren doğrultuya (Şâkûl doğrultusuna) dünyânın merkezinden dik olan düzleme denir. Bu astronomik hesâblarda, güneşin ve dünyânın merkezleri alındığından, güneşin merkezi güneş doğarken, bu hakîkî ufka geldiğinde, “güneş doğdu” denmekte ve güneşin merkezi güneş batarken, yine bu hakîkî ufuk düzlemine geldiğinde,

“güneş battı” denmektedir. Hâlbuki, hem doğma ve hem de batma esnasında, güneşin yarısı bu hakîkî ufku üstünde olduğundan, güneşin yarısı o mahallin yüksek yerlerinden, gözlemci tarafından görülmektedir. Bu bakımdan, güneş dahâ evvel doğmuştur. Yine bu hesâbla battı denildiği anda da, henüz batmamıştır. Çünkü güneşin yarısı ufku üstündedir. Temkinin birinci unsuru budur. Ya'nî, güneşin üst kenârının doğarken, bu ufuktan çıkması ve batarken de bu ufuktan güneşin üst kenârının kaybolması lâzımdır. O halde, hem doğuşta, hem de batışta, güneşin yarı çapı kadar aşağıda olması gerekmektedir. Astronomik hesâblarda güneşin merkezi alınmaktadır. Namaz vaktlerinde ise, güneşin üst kenârı esâs alınmaktadır. Bu ikisi arasındaki fark, güneşin yarı çapı kadardır. Ya'nî hem doğuşta ve hem de batışta, güneşin, yarı çapı kadar aşağıda olması lâzımdır.

b. İkinci Unsur: Işığın Kırılması (İnkisâr-ı şua),

Güneşin astronomik hesâbla hakîkî ufka göre bulunan yeri, görüldüğü yere göre dahâ aşağıdadır. Ya'nî, gözle bakıldığında görülen yeri, hesâbla bulunan yerinden dahâ yukarıdadır. Bunun da sebebi, güneş ışıklarının hava tabakalarından geçip, gözlemcinin (Râsıdın) gözüne gelene kadar kırılmasıdır. Bu ışığın kırılma olayı sebebi ile güneşin temâmı, hesâbla bulunan yerden dahâ yukarıda görülmektedir. Ya'nî, ışığın kırılmasından doğan bu fark, Temkin müddetinin 2. unsurudur. Diğer bir ifâde ile hem doğuşta, hem de batışta bu fark kadar güneşin temâmının aşağıya inmesi lâzımdır.

c. Üçüncü unsur, Ufku Alçalması (İnhitât-ı ufuk),

Namaz Vaktleri hesâbında şehrin, ya'nî bulunulan mahallin en yüksek yerinden görülen şer'î ufuk esâs alınır. Hakîkî ufka göre yapılan astronomik hesâblarla bulunan akşam vaktinde, ya'nî güneşin battığı vakte, güneşin yüksek yerlerin ufuklarından batmamış olduğu görülür. Bu hâl, mahallin en yüksek tepesinden görülen şer'î ufku, astronomik hesâbların yapıldığı hakîkî ufuktan dahâ aşağıda olduğunu göstermektedir. Ya'nî, akşam namazı ve iftar vakti, güneşin hakîkî ufuktan batmasıyla değil, o mahallin en yüksek tepesine âid olan şer'î ufuktan batması ile olmaktadır. En yüksek tepeden görülen ufka, “**Şer'î ufuk**” denir.

Astronomik hesâblarda Temkinin bu unsuru yoktur. Çünkü, astronomik hesâblar deniz, ova gibi düz yerlere göre yapılmakta ve “Almanak” isimli kitâblarda, hep bu düz yerlere göre bilgiler ve ölçüler yayınlanmaktadır. Hâlbuki, Namaz Vaktleri, bütün şehre âid olduğundan, o şehrin en yüksek yerlerinde oturanların da, oruc ve namazlarının sahîh olması lâzımdır. Yerleşim yerleri ve şehirler, ova ve deniz gibi düz değildir. Arazi engebelidir. Tepeler, binâlar ve bulutlar sebebi ile zâhirî gurûb görülemiyen yerlerde, gurûb vaktinin, şarkdaki (doğudaki) tepelerin kararması ile anlaşılacağı hadîs-i şerîfde bildirilmiştir. Bu hadîs-i şerîf, **(Tulû' [doğuş] ve gurûb [batış] vaktleri hesâb edilirken, güneşin hakîkî ve zâhirî irtifâ'ları değil, şer'î üfuktan olan şer'î irtifâ'larının kullanılacağını)** göstermektedir. İmsâk ve Namaz Vaktlerinin hesâblanmasında, güneşin doğmasının, batmasının ve güneşin ufuktan yüksekliğinin, O şehrin en yüksek yerinden görülen şer'î ufuktan alınması gerekir. Şer'î ufuk hattı, astronomik hesâblarda kullanılan hakîkî ufuktan dahâ aşağıda bulunduğu için, güneşin dahâ aşağı inerek, bu şer'î ufuktan batması ve doğarken de bu hakîkî ufka nazaran, yine aşağıda olan bu şer'î ufuktan doğması lâzımdır. Nemâz vaktlerinin hesâbında üçüncü unsur olan ufku alçalması (İnhitât-ı ufuk) mutlaka bulunmalıdır. Ya'nî hesâba dâhil edilmelidir. Hesâbda kullanılmazsa, yapılan nemâz vakti hesâbı yanlış olur. Kılınan nemâzlar ve tutulan oruçlar fâsid olur. Ya'nî kazâ edilmeleri îcâb eder.

d. Dördüncü Unsur: Güneşin Paralaksı (İhtilâf-ı manzar),

Güneşin merkezini, dünyânın merkezi ile bulunduğumuz yere birleştiren iki doğrultunun, güneşin merkezinde meydana getirdiği açı olup, kıymeti 8,8 açı sâniyesidir. Bu açı çok küçük olduğundan, netîceye tesiri çok azdır. Kısaca, Paralaks, ya'nî İhtilâf-ı manzar, güneşin merkezinden dünyânın yarı çapını gören açıdır. İnsanlar dünyânın merkezinde değil, üzerinde yaşarlar. Astronomik formüllerle hakîkî ufka göre yapılan hesâblar ise, dünyânın merkezine göre yapılır. Dolayısıyla, merkeze göre bulunan netîceyi dünyanın üzerine getirmek için, paralaks (İhtilâf-ı manzar) da hesâba dahil edilir.

Paralaks, Temkinin yukarıdaki üç unsurunun aksine, doğuşu geciktirip, batışı evvele aldığından, netîceye tesiri bu üç unsurun tersine olmaktadır. Bunun için Temkin müddeti, ilk üç unsurun toplamından, Paralaks'ın çıkarılması suretiyle bulunur.

İslâm astronomları tarafından, sıfır dereceden altmış derece arzına kadar ve yirmibeş metre fark ile, beşyüz metre irtifâ'a kadar hesâb edilerek bulunan bu Temkin müddetleri, cedvel hâline getirilmiş ve eserlerinde neşr olunmuştur. Mavi renkle yazılan [Temkin Cedveli](#) ifadesinin üzerine tıklandığında, açılacak olan sahîfede, bu temkin cedveli görülecektir. Temkin müddetleri, İmsâk ve Namaz Vaktlerinin hesâblanmasında, astronomi ilminin bir zarûreti olarak mutlaka kullanılmalıdır. Kullanılmayarak hesâb edilen bütün imsâk ve nemâz vakitleri yanlış olur.

“Temkin Müddeti” hakkında teferruatlı malûmat :

e. Bir şehirde bir tek şer'î ufuk ve o şehre âid olan bir tek temkin müddeti vardır.

Güneşin ziyâsı (ışığı), sabâhları en yüksek tepeye gelince, şer'î tulû' (güneşin doğması) vakti olur. Akşamları buradan çekildiği görülünce de, şer'î gurûb (güneşin batması) vakti olur. Ezânî sâat makinaları, bu vakt 12 yapılır. Şer'î gurûb vakti, ezânî sâate göre, her gün hep 12 dir ve temkin müddeti bu vaktin içinde mevcûddur. (**Ezânî gün**), güneşin üst [arka] kenârının bir yerin ufk-ı şer'îsinden müteâkib (ard arda) iki şer'î gurûbu arasındaki zemândır. Ezânî sâat makinası, bu gurûb görülünce 12 yapılır. Dolayısıyla akşam vaktindeki temkin müddeti, diğer ezânî vakitlerde de hiç değişmeksizin aynen mevcûddur. Ezânî namaz vakitlerinde kullanılan akşam vaktindeki temkin müddetinin, bu günkü sâatlerle bildirilen namaz vakitlerinin hepsinde hiç değiştirilmeksizin aynen kullanılmasının zarûreti, buradan da açıkça anlaşılmaktadır. Çünkü vakitler arasındaki müddet, kullanılan sâatlere göre değişmez. Meselâ, ezânî sâat ile bulunan öğle ile ikindi vakitleri arasındaki müddet, bu gün kullanılan sâatlerde de aynı olmak mecburiyetindedir. Bu sebepten, her namaz için ayrı ayrı temkinler yoktur.

f. Üç nev'i gurûb (Güneşin batması, ya'nî akşam) vardır :

- Şemsin (güneşin) merkezinin, hakîkî ufka göre irtifâ'ının sıfır olduğu vakte (**Hakîkî gurûb**) denir. Ya'nî, güneşin merkezinin hakîkî ufuk hattında olmasıdır.
- İkinci gurûb, güneşin arka kenârının, râsıdın (gözlemcinin) bulunduğu mahallin zâhirî (görünen) ufuk hattına nazaran zâhirî irtifâ'ının (görünen yüksekliğinin) sıfır olduğu, ya'nî bu üst kenârının, mahallin ufk-ı zâhirî (görünen ufuk) hattından kaybolduğunun görüldüğü vaktir. Buna (**Zâhirî gurûb**) denir.
- Üçüncü gurûb, güneşin arka kenârının, şer'î ufka nazaran irtifâ'ının sıfır olduğu vaktir. Ya'nî, güneşin arka kenârının şer'î ufuk hattından kaybolduğu ândır. Buna (**Şer'î gurûb**) denir. Takvimlere akşam vakti olarak, bu **şer'î gurûb vakti** yazılır.

Bu üç gurûbdan, şer'î gurûbu görmek mu'teber (geçerli) olduğu, Tahtâvî, (**Merâkıl-felâh**) hâşiyesinde yazılıdır. Her yükseklik için, muhtelif zâhirî ufuk hatları vardır. **Ufk-ı şer'îden gurûb, en yüksek tepeden bakınca görülen gurûbdur.** Hesâb ile bulunan hakîkî gurûb

vaktinde, güneş yüksek yerlerin zâhirî (görünen) ufuk hatlarından gurûb etmemiş (batmamış) görülür. Bu hâl, akşam namazının ve iftâr vaktinin, birinci ve ikinci gurûb vaktlerinde değil, bunlardan dahâ sonra, şer'î gurûb vaktinde olduğunu göstermektedir. Evvelâ hakîkî gurûb, bundan sonra zâhirî gurûblar, en sonra, şer'î gurûb olur. **(Şer'î gurûb)** vaktinin mu'teber olduğu, **(Mecma'ul-enhür)** ve şâfi'î **(El-envâr li-a'mâlil ebrâr)** kitâblarında da bildirilmektedir.

Tepeler, binâlar ve bulutlar sebebi ile zâhirî gurûb görülemiyen yerlerde gurûb vaktinin, şarkdaki (doğudaki) tepelerin kararması ile anlaşılacağı hadîs-i şerîfde bildirilmiştir. Bu hadîs-i şerîf, **(Tulû' ve gurûb vaktleri hesâb edilirken, güneşin hakîkî ve zâhirî irtifâ'ları değil, şer'î ufukdan olan şer'î irtifâ'larının kullanılacağını)** ya'nî, Temkin mikdârını hesâba katmak lâzım olduğunu göstermektedir. Bütün namazların, doğru vakt olan şer'î vaktlerini hesâb ederken, bu hadîs-i şerîfe uymak, ya'nî temkin zemânlarını hesâba katmak lâzımdır. Çünkü hesâb ile hakîkî ufka göre astronomik formüllerle hakîkî vaktler bulunur. Bir namazın, hakîkî ufka göre, astronomik formüllerle bulunan vakti ile doğru vakt olan şer'î vakti arasında, bir temkin müddeti fark vardır. **Bir şehrin en yüksek mahalline mahsûs olan temkin zemânı değiştirilemez.** Temkin zemânı temâmen kaldırılır veyâ azaltılırsa, öğle ve dahâ sonraki namazlar, vaktlerinden evvel kılınmış olur. Oruca da, sahûr vakti geçtikten sonra başlanılmış olur. Bu namazlar ve orucular sahîh olmazlar.

g. 1982 senesine kadar, Türkiyede temkin zemânını kimse değiştirmemiş, bütün Âlimler, Velîler, Şeyh-ülislâmlar, Müftüler, bütün müslimânlar, asrlar boyunca namazlarını şer'î vaktlerinde kılmışlar ve orucularına şer'î vaktlerinde başlamışlardır. **Türkiye Dıvar Takvîmleri'**nde, temkin zemânı değiştirilmemiş, namaz ve oruc vaktleri, doğru olarak bildirilmiştir. Şimdi de her müslimânın bu icmâ-i müslimînden ayrılmamaları lâzımdır

h. TENBÎH: İslâm âlimleri, gurûbî hakîkî zevâl vaktinden, ezânî hakîkî zemâna göre zuhr (öğle) vaktini elde etmek için, bundan gurûb (akşam) vaktindeki temkini tarh (çıkarmış) ve zevâl vaktindeki, doğru vakt olan şer'î vakti bulmak için, temkin zemânını ilâve etmişler ve yine gurûbî zevâl vaktini bulmuşlardır. Bu hâl, zuhr vaktindeki temkin mikdârının, hakîkî ve şer'î ufuklar arasındaki zemân farkına, ya'nî gurûb vaktindeki temkin mikdârına müsâvî (eşit) olduğunu göstermektedir. Bunun gibi, bütün namazların şer'î vaktlerindeki temkin zemânları, tulû' (doğma) ve gurûb (batma) vaktlerindeki temkin zemânlarına müsâvîdir (eşittir).

i. "Öğle" (Zuhr) vaktindeki temkin müddeti, **"Güneş"** (Tulû') ve **"Akşam"** (Gurûb) vaktlerindeki temkin müddetine eşit olduğu gibi, **"İmsâk"** (Fecr) vaktindeki temkin müddetine de eşittir. İbrahim Hakî hazretlerinin, Erzûruma göre hâzırladığı evkât-ı şer'iyeye cedvellerinde ve Mustafa Hilmi efendinin **(Hey'et-i felekiyye)** kitâbında, ezânî sâat ile, İmsâk (Fecr) ve Güneş (Tulû') hakîkî vaktlerini şer'î vakte çevirmek için, temkin zemânının iki misli çıkarılmıştır. Alî bin Osmân Bağdâdînin **(Hidâyet-ül-mübtedî fi Ma'rifet-il-evkât bi-rub-id-dâire)** kitâbında da böyle yazılıdır. Kendisi 801 **[Milâdî 1398]** de vefât etmiştir. **(Kedûsî)** nin **(İrtifâ' risâlesi)** ni terceme eden, Fâtih medresesi ders-i âmlarından (Profesörlerinden) Hezargradlı Hasen Şevkî efendi, dokuzuncu bâbında diyor ki, (Bulduğumuz hakîkî imsâk vaktleri temkinsizdir. Oruc tutacak kimsenin bundan onbeş dakîka, ya'nî iki temkin zemânı evvel, oruca başlaması lâzımdır. Böylece orucu fâsid olmakdan kurtulur). Görülüyor ki, şer'î ezânî imsâk vaktini bulmak için, hakîkî gurûbî vaktten temkin zemânının iki mislini çıkarmakda, iki temkin çıkarılmaz ise, orucun fâsid olacağını bildirmektedir. [Gurûbî vaktten şer'î vakti bulmak için bir temkin, gurûbî vakti ezânî vakte çevirmek için de ikinci temkin çıkarılmaktadır.]

4. TEMKİN MÜDDETİNİN HESÂBI:

Ahmed Ziyâ beğ diyor ki, (İnhitât-ı ufuk – alçalmış ufuk - zâviyesinin açı sâniyesi cinsinden kıymeti, râsıdın bulunduğu yerin ufuk-ı hissîden metre olarak irtifâ'ının kare-kökünün 106,92 ile çarpımına müsâvîdir). İstanbuldaki râsıda yakın olan en yüksek yer Çamlıca tepesi olup, yüksekliği 267 metredir. En büyük inhitât-ı ufuk zâviyesi 29 dakîka olur. Reîs-ül-müneccimîn Tâhir efendi, her günün temkinini hesâb ederek, 1283 [m. 1866] de Kâhire rasadhâne müdîri olunca, hâzırladığı cedvelde ve fâdıl İsmâ'îl Gelenbevî (**Merâsıd**) kitâbında ve Erzurumlu İsmâ'îl Fehîm bin İbrâhîm Hakki, 1193 de yazdığı türkçe (**Mi'yâr-ül-evkat**) kitâbında ve müneccim-başı seyyid Muhammed Ârif beğ, hicrî şemsî 1286 ve kamerî 1326 senesi takvîminin sonunda diyorlar ki, (İstanbulun en büyük inhitât-ı ufuk zâviyesi 29 dakîka ve ufuk-ı hakîkînin altında, ya'nî sıfırın altında olan bu kadar irtifâ'a âid ziyânın inkisârı (ışığın kırılması) 44,5 dakîka ve güneşin (**Nısf-kutr-ı zâhiri**)si (yarı çapı), asgarî 15 dakîka 45 sâniye olduğundan, bu üç irtifâ', güneşin hakîkî tulû'dan evvel görülmesine sebep olurlar. İhtilâf-ı manzar (paralaks) ise, sonra görülmesine sebep olur. İlk üç irtifâ'ın toplamından (**İhtilâf-ı manzar**) mikdârı olan 8,8 sâniye çıkarılınca, bir derece 29 dakîka 6,2 sâniye olur ki, buna güneşin (**İrtifâ' zâviyesi**) denir. Güneşin merkezinin hakîkî ufukdan gurûbundan sonra, arka kenârının, bu gurûb vaktinden, bu irtifâ' zâviyesi kadar, dahâ aşağıya, ya'nî ufuk-ı şer'îye inerek, ziyânın en yüksek tepeden gayb olması için geçen zemâna (**Temkin**) denir. [Meselâ, CASIO hesâb makinası ile,] Herhangi bir günde, İstanbulda güneşin merkezinin ufuk-ı hakîkîden (hakîkî ufukdan) hakîkî gurûbu ve üst kenârının ufuk-ı şer'îden şer'î gurûbu vaktlerindeki hakîkî ufka nazaran irtifâ'ları olan sıfır derece ve eksi bir derece 29 dakîka 6,2 sâniye irtifâ'lar için, namaz vaktlerini bulmakda kullanılan düstûr (üsûl) ile, bu iki gurûb vaktinin fadl-ı dâir zemânları (zemân farkları) hesâb edilir. Zevâl vaktinde hakîkî zevâlî sâat sıfır olduğu için, iki gurûb vakti, fadl-i dâir zemânı kadar olur. İki vakt arasındaki zemân farkı (**Temkin**) olur. Meselâ 21 Mart ve 23 Eylülden irtifâ' zâviyesi 1 derece 29 dakîka 6,2 sâniye, güneşin merkezinin, hakîkî ufukdan bu irtifâ' mikdârı alçalması için, mahreki (yörüngesi) üzerinde gideceği zemân, ya'nî temkin 7 dakîka 52,29 sâniyedir. Namaz vaktleri düstûrunda meyl-i şems (güneşin meyli) ve ard-ı belde (enlem) olduğundan bir şehrin temkin zemânı, Ard (enlem) derecesi ve gün ile değişmektedir. Bir şehrin temkin mikdârı, her gün ve her sâat aynı değil ise de, her şehir için, vasatî bir Temkin zemânı vardır. Bu temkin mikdârları [Temkin Cedveli](#)'nde bildirilmiştir. Hesâb ile bulunan Temkin mikdârlarına iki dakîka ihtiyât ilâve ederek, İstanbul için Temkin, vasatî on dakîka kabûl edilmiştir. Ard derecesi 44 dereceden az olan bir yerde, bir senedeki a'zamî ve asgarî temkin mikdârlarının farkı bir iki dakîka kadardır.

Bir mahalde, şemsin meyli ve Temkin mikdârı ve ta'dîl-i zemân her ân değişdikleri, hakîkî gurûbî zemân birimleri, hakîkî zevâlî zemânlarının birimlerinden cüz'î farklı olduğu, neşr olunan namaz vaktlerinde sâniyelerin dakîkalara yuvarlatılarak verildiği, şehrin en yüksek ve en alçak yeri arasındaki farklılıklar, meteorolojik, coğrafi ve astronomik şartlardaki değişikliklerin dahâ önceden bilinmemesi, güneşin meyl ve ta'dîl-i zemânının hesâblarında ampirik faktörlerin bulunması gibi sebeplerden dolayı, hesâb olunan namaz vaktleri, tam doğru olmaz. Vaktin girdiğinden emîn olmak için, hesâb ile bulunan Temkin mikdârına, yukarıda bildirilen farkların yekûnunu karşılamak için, 2 dakîka ihtiyât zemânı ilâve edilmiştir.

Osmânî âlimlerinin en yüksek makâmı olan (**Meşihat-i islâmiyye**)nin hâzırladığı 1334 [m. 1916] senesinin (**İlmiyye sâl nâmesi**) ismindeki takvîmde ve İstanbul Üniversitesi Kandilli rasadhânesinin 1958 târih ve 14 sayılı (**Türkiyeye mahsûs Evkât-ı şer'iyye**) kitâbında, namazların şer'î vaktlerini ta'yîn ederken, Temkin mikdârının hesâba katıldığını görüyoruz. Hakîkî din adamlarından ve hey'et (astronomi) ilmi mütehasşislerinden meydâna gelen Hey'etimizin en modern âletlerle yaptığı rasad ve hesâblarla bulunan namazların şer'î vaktlerinin, islâm âlimlerinin asrlardan beri hesâb ile ve (**Rub'-ı dâire**) âleti ile buldukları vaktlerin aynı olduğunu gördük.

Bunun için, temkin zemânlarını ve dolayısı ile namaz vaktlerini değiştirmek câiz değildir.

Kelimelerin lügat ma'nâsı farklı ve ıstılâh ma'nâsı daha farklıdır. Ya'nî kelimelerin her ilimde, o ilme mahsûs ma'nâları vardır. Temkinin namaz vakitleri bahsinde ve hesâblarında bu ilme mahsûs olan ve burada teferruatlı şekilde açıklanan "ıstılâh" ma'nâsına değil de, "lügat" ma'nâsına bakarak, bunu bir ihtiyât zemânı zan etmek ve efkâr-ı umûmiyeyi bu şekilde şartlandırmak da doğru değildir.

Mesnedden temâmen yoksun olarak, "**işçilere kolaylık sağlamak** " gibi iddialara dayanarak, şahsî fikr ve düşüncelerle ileri sürülen gerekçelerle , "**kolaylaştırma ilkesi**" adı altında imsâk ve yatsı vakitlerinden temkin müddetinin tamamen kaldırılması, öğle ve ikindi vakitlerinde ise azaltılması ile imsâk vaktindeki ufku altındaki yükseklik derecesinin 19° den 18° ye getirilerek, güneşin ufka doğru yaklaştırılması, böylece "**aşırı ve gereksiz temkin müddetlerini azalttık**" demek, imsâk ve namaz vaktlerini değiştirmek, ya'nî müslimânların oruc ve namaz ibâdetlerini bozmak, ifsâd etmektir.

TÜRKİYE TAKVİMİ

VAKİT HESÂBLAMA HEY'ETİ BAŞKANLIĞI

E-posta adresimiz: bilgi@namazvakti.com